

Sygn.akt III AUa 567/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 listopada 2013r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Marek Szymanowski (spr.)

Sędziowie: SA Bożena Szponar - Jarocka

SA Maryla Pannert

Protokolant: Barbara Chilimoniuk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 listopada 2013 r. w B.

sprawy z odwołania J. O. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o emeryturę

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 12 marca 2013 r. sygn. akt III U 120/13

zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że przyznaje J. O. (1) prawo do emerytury od dnia 22 kwietnia 2012 r., a w pozostałym zakresie oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 567/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 20 marca 2012 roku, na mocy przepisów ustawy z dnia 17.12.1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U z 2009 roku Nr 153, poz. 1227) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (DZ. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), odmówił J. O. (1) prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, gdyż nie udokumentował on 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Organ rentowy przyjął za udowodnione okresy składkowe w wymiarze 27 lat 11 miesięcy. Nie uznał zaś żadnego okresu pracy w szczególnych warunkach, w tym zatrudnienia od dnia 8 października 1974 roku do dnia 31 lipca 1986 roku w Przedsiębiorstwie (...) w O. oraz od dnia 1 sierpnia 1986 roku do dnia 29 października 1996 roku w Przedsiębiorstwie (...) Spółce Akcyjnej w E..

J. O. (1) w odwołaniu od powyższej decyzji domagał się przyznania prawa do emerytury po uprzednim zaliczeniu jako pracy w szczególnych warunkach zakwestionowanych okresów zatrudnienia. Wskazał również, że stosunek pracy zostanie rozwiązany z dniem 21 kwietnia 2012 roku.

Sąd Okręgowy w Suwałkach wyrokiem z dnia 29 maja 2012 roku oddalił odwołanie. W oparciu o art. 184 w/w ustawy i §4 w/w rozporządzenia Sąd ten wskazał, iż okolicznością sporną było to czy praca J. O. (1) od dnia 8 października 1974 roku do dnia 31 lipca 1986 roku w Przedsiębiorstwie (...) w O. oraz od dnia 1 sierpnia 1986 roku do dnia 29 października 1996 roku w Przedsiębiorstwie (...) Spółce Akcyjnej w E. była pracą wykonywaną w szczególnych warunkach, a tym samym, czy legitymuje się on co najmniej 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych. W celu ustalenia charakteru pracy odwołującego w spornych okresach Sąd pierwszej instancji na rozprawie w dniu 29 maja 2012 roku wysłuchał informacyjnie odwołującego (k. 25-25 v.) oraz dopuścił dowód z akt ZUS oraz dowód z akt osobowych odwołującego z obu zakładów pracy (k. 12, 16). Pominął zaś dowody z przesłuchania zawnioskowanych w odwołaniu świadków oraz z akt sprawy Sądu Okręgowego w Olsztynie (X U 233/10).

Sąd Okręgowy uznał, że J. O. (1) nie spełnia warunku legitymowania się co najmniej 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych, opierając się jedynie na treści wyjaśnień odwołującego. Podniósł, że z wyjaśnień tych nie wynika, aby J. O. (1) stale i pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w szczególnych warunkach określoną w wykazie A, dziale X, poz. 7 stanowiącym załącznik do w/w rozporządzenia (prace w chłodniach składowych i przykładowych o temperaturze wewnętrznej poniżej 0°C.).

Na skutek apelacji J. O. (1) Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z dnia 23 stycznia 2013 roku uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Suwałkach.

Sąd drugiej instancji stwierdził, że Sąd Okręgowy bezpodstawnie zaniechał przeprowadzenia postępowania dowodowego w celu ustalenia charakteru pracy J. O. (1) w spornych okresach zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w O. oraz z Przedsiębiorstwie (...) Spółki Akcyjnej w E.. Wysłuchał jedynie informacyjnie odwołującego. Pominął zaś dowody z przesłuchania zawnioskowanych świadków i akt sprawy Sądu Okręgowego w Olsztynie (X U 233/10). Sąd pierwszej instancji poczynił ustalenia wyłącznie na podstawie wyjaśnień skarżącego. Wprawdzie dopuścił dowody z akt ZUS i akt osobowych odwołującego z obu zakładów pracy, jednakże w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy nie odniósł się do żadnego z dokumentów znajdujących się tych aktach. Reasumując, Sąd pierwszej instancji uznał, że J. O. (1) nie spełnia warunku legitymowania się co najmniej 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych, opierając się jedynie na treści wyjaśnień odwołującego, które w przeciwieństwie do zeznań, nie stanowią dowodu w sprawie. Z uwagi na powyższe zaistniała potrzeba przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy w Suwałkach wyrokiem z dnia 12 marca 2013 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał J. O. (1) prawo do emerytury od dnia 6 kwietnia 2012 roku, zaliczając do pracy w warunkach szczególnych okres zatrudnienia od 8 października 1974 roku do 31 lipca 1986 roku w Przedsiębiorstwie (...) w O. oraz od 1 sierpnia 1986 roku do 29 października 1996 roku w Przedsiębiorstwie (...) S.A. w E..

Sąd pierwszej instancji ustalił, że J. O. (2) w dniu 6 marca 2012 roku wystąpił z wnioskiem o emeryturę, a 21 kwietnia 2012 roku, rozwiązał stosunek pracy łączący go z (...) Sp. z o.o. w Ł.. W okresie od 8 października 1974 roku do 31 lipca 1986 roku był zatrudniony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w Przedsiębiorstwie (...) w O. Zakładzie (...) w E..

Sąd Okręgowy dokonał analizy dokumentacji osobowej za ten okres oraz odniósł się do zeznań świadków. Po czym stwierdził, że wówczas odwołujący zajmował się obsługą czterech komór chłodniczych, w których panowały temperatury: 0°C do -3°C, a w komorze największej około - (...). Ostatnie dwie komory były używane okresowo, a przez jesień i zimę. Obsługą komór chłodniczych zajmował się m.in. ze świadkiem J. S., który również był maszynistą (monterem/konserwatorem). Na każdej zmianie musiał być obecny jeden z maszynistów (monterów), zdarzało się jednak, że na zmianie pracowali we dwóch. Odwołujący rozpoczynał pracę codziennie od kontroli stanu urządzeń w maszynowni, następnie przechodził do chłodni, skąd wiadrami wynosił skroploną wodę. Następnie sprawdzał grzałki i wentylatory. Musiał utrzymywać urządzenia chłodzące na poziomie zapewniającym prawidłową, stałą temperaturę chłodzenia we wszystkich komorach. Wykonywał także prace remontowe i konserwacyjne urządzeń chłodniczych. Wymieniał filtry, wentylatory. Jak zeznał świadek J. S., sporny okres wiązał się z dużą eksploatacją chłodni, które były bardzo awaryjne i ich sprawność była bardzo niska. Na awaryjność i konieczność ciągłej konserwacji chłodni i urządzeń chłodniczych wskazał również świadek P. A., który w spornym okresie pracował w Centrali Rybnej jako ślusarz.

Prace związane z konserwacją i remontami urządzeń chłodniczych wykonywane były w temperaturach minusowych, sięgających nawet -23°C . Odwołujący otrzymywał ubrania ochronne (bieliznę, ubrania wierzchnie, buty, czapki, rękawice), dodatek (ok. 2 zł /godzinę), a także posiłki regeneracyjne.

Sąd dostrzegł także, że pod koniec zatrudnienia w centrali rybnej odwołujący miał wypadek, w wyniku którego przebywał na dziewięciomiesięcznym zasiłku chorobowym od dnia 18 sierpnia 1984 roku do dnia 18 maja 1985 roku. Ubiegał się również o świadczenie rehabilitacyjne. Odwołujący przyznał, iż jego nieobecność w pracy trwała przez rok i 3 miesiące.

Sąd Okręgowy stwierdził, że jednym ze współpracowników wnioskodawcy był T. K., któremu Sąd Okręgowy w Olsztynie (XU 233/10) uwzględnił do stażu pracy w warunkach szczególnych okres zatrudnienia w (...) R. w E. (od 30.11.1974 roku do 30.11.1993 roku), gdy pracował on m.in. jako konserwator, maszynista i monter urządzeń chłodniczych w chłodniach.

Sąd pierwszej instancji odniósł się również do drugiego okresu spornego zatrudnienia wnioskodawcy trwającego od 1 sierpnia 1986 roku do 29 października 1996 roku w Przedsiębiorstwie (...) S.A. w E..

Na podstawie dokumentacji osobowej ustalił, że od 1 sierpnia 1986 roku do 31 marca 1988 roku wnioskodawca pracował jako mistrz do spraw chłodnictwa, a od 1 kwietnia 1988 roku awansował na starszego mistrza chłodnictwa, z kolei od 1 września 1989 roku, na swój wniosek, został przeniesiony na stanowisko mistrza do spraw dystrybucji (mistrz magazynu dystrybucji). Jako mistrz chłodnictwa był odpowiedzialny za wszystkie chłodnie w zakładzie. Od 1 września 1989 roku został przeniesiony na stanowisko mistrza magazynu dystrybucji. Magazyn był chłodnią o pojemności 600 – 700 ton, którą prowadził wnioskodawca wraz z żoną. Odwołujący zajmował się pracą fizyczną w magazynie, gdzie przebywał cały czas, np. nadzorował wydawanie i przyjmowanie towarów. D. O. zajmowała się zaś kwestiami biurowymi i księgowości. Odwołującemu podlegało 2 pracowników – M. K. i J. A.. W magazynie przechowywano produkty żywnościowe: mieszanki owocowe, lody i mięso. Panowała tam temperatura: -22°C , -25°C . Pracownicy chłodni, w tym odwołujący, mieli odzież ochronną i obuwie.

Zdaniem Sądu Okręgowego ustalenia poczynione w oparciu o dokumentację pracowniczą, obejmującą dwa sporne okresy, pozwoliły na szczegółowe prześledzenie przebiegu zatrudnienia i wyjaśnienie kwestii związanych z rodzajem zajmowanych wówczas stanowisk. W aktach osobowych znajdowały się zakresy obowiązków, podpisane przez odwołującego, które potwierdzały rodzaje wykonywanych czynności przez wnioskodawcę. Dokumentacja pracownicza nie budziła zastrzeżeń i została uwzględniona w całości. Postępowanie dowodowe uzupełniono o zeznania świadków, byłych współpracowników odwołującego. Korespondowały one ze stanowiskiem wnioskodawcy i dokumentacją znajdującą się w aktach osobowych. Sąd uznał przy tym za zbędny dowód z opinii biegłego z zakresu bhp. W rezultacie zaliczył sporne okresy do wymaganego stażu pracy w warunkach szczególnych i przyznał emeryturę wnioskodawcy.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy. Zaskarżając orzeczenie w całości, zarzucił mu:

1. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 217, art. 227, art. 232 i art. 278 k.p.c. poprzez:

- nie rozpoznanie sprawy co do jej istoty polegające na oddaleniu wniosku pozwanego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego na okoliczność ustalenia czy wnioskodawca świadczył pracę w szczególnych warunkach,
- błędnym przyjęciu, że wnioskodawca udowodnił 15 lat pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze,
- niezgodność ustaleń sądu z treścią zebranego materiału dowodowego polegające na bezkrytycznym oparciu orzeczenia na wyjaśnieniach strony gdy zeznawania te nie są spójne oraz sprzeczne z zeznaniami świadków chociażby w kwestii ilości chłodni, jak i wykonywanych przez ubezpieczonego czynności - co miało wpływ na wydane orzeczenie,

2. naruszenie prawa procesowego tj.: art. 233 k.p.c. poprzez nie wyjaśnienie istoty sprawy polegające na nieuzasadnionym oddaleniu wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego na okoliczność czy świadczone przez wnioskodawcę w spornym okresie czynności można zaliczyć do prac w szczególnych warunkach oraz czy czynności te były wykonywane stale i w pełnym w wymiarze, a w szczególności w jakiej temperaturze były wykonywane - co stanowi przekroczenie granic zasady swobodnej oceny dowodów i co miało wpływ na wydane orzeczenie,

3. naruszenie prawa materialnego:

- art. 184 ust. 1 w zw. z art. 24 w/w ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku i w zw. z §1 i 2 w/w rozporządzenia poprzez niewłaściwą subsumcję mające wyraz w uznaniu, iż wnioskodawca wykonywał pracę zaliczaną do prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz że na dzień 1 stycznia 1999 roku legitymuje się 15 - letnim okresem pracy w szczególnych warunkach, a przez to nabył prawo do emerytury,
- art. 6 k.c. poprzez przyjęcie, iż ubezpieczony udowodnił, iż w sprnych okresach stale i w pełnym wymiarze wykonywał pracę zaliczaną do prac szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

ZUS wniósł o: zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylene wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego jest zasadna tylko w tym zakresie, w którym zezwala na modyfikację daty, od której powinno być przyznane J. O. (1) prawo do emerytury, na mocy art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U z 2009 roku nr 153, poz. 1227) w zw. z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U., nr 8, poz. 43 ze zm.).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, odmiennie niż Sądu Okręgowego, należało przyznać wnioskodawcy prawo do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach od dnia 22 kwietnia 2012 roku, następnego po rozwiązaniu przez wnioskodawcę z dniem 21 kwietnia 2012 roku stosunku pracy z firmą (...) Sp. Z o.o. w Ł. (k. świadectwo pracy z dnia 25 kwietnia 2012 roku na k. 24), w którym pozostawał, gdy składał wniosek o emeryturę z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Należy bowiem podkreślić, że dopiero od dnia 1 stycznia 2013 roku rozwiązanie stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem, nie jest przesłanką do nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Powyższy wymóg został wyeliminowany na podstawie przepisów ustawy z dnia 11 maja 2012 roku o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 roku, poz. 637), zmieniającej m.in. art. 184 w/w ustawy. Stąd w sytuacji wnioskodawcy, który wniosek o emeryturę złożył w dniu 6 marca 2012 roku, a ZUS wydał decyzję w sprawie w dniu 20 marca 2012 roku, taki wymógł jeszcze obowiązywał. Dlatego wnioskodawca mógł otrzymać prawo do emerytury dopiero od dnia 22 kwietnia 2012 roku, tj. po rozwiązaniu stosunku pracy w dniu 21 kwietnia 2012 roku. Jak wynika bowiem ze stanowiska Sądu Najwyższego w postępowaniu odwoławczym od decyzji ZUS-u Sąd ocenia legalność tej decyzji według stanu istniejącego w chwili jej wydania. Stąd o zasadności przyznania świadczenia decydują okoliczności istniejące w chwili ustalania do niego prawa przez organ rentowy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20.05.2004 roku w sprawie sygn. akt II UK 395/03, OSNP z 2005 roku Nr 3 poz. 43, wyrok SN z dnia 2.08.2007 roku, III UK 25/2007).

Poza tym Sąd pierwszej instancji dokonał trafnych ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie oraz przez ich pryzmat prawidłowo przyjął, że wnioskodawca udowodnił, iż posiada wymagane 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Nie naruszył przy tym reguł dowodzenia wskazanych w art. 217, art. 227, art. 232 i art. 278 k.p.c. jak również art. 6 k.c. oraz art. 184 ust. 1 w zw. z art. 24 w/w ustawy i w zw. z § 1 i 2 w/w rozporządzenia.

Należy podkreślić, że reguły dowodzenia w procesie cywilnym (art. 6 i k.c. i art. 232 k.p.c.) zobowiązują strony, a nie Sąd do wskazywania dowodów, z których wywodzą one skutki prawne. Zasada ta znajduje także zastosowanie

w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, których przedmiotem są odwołania od decyzji organów rentowych. Oznacza to, że w sprawie to wnioskodawca winien wykazać, iż stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w spornym okresie pracował w warunkach szczególnych (wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 22 lutego 2012 roku sygn. akt III AUa 1734/11, LEX nr 1129735). Tak też uczynił wnioskodawca w niniejszej sprawie, żądając dopuszczenia dowodów z zeznań szeregu świadków, dokumentów i akt sprawy toczącej się przed Sądem Okręgowym w Olsztynie, w której ten Sąd zaliczył do stażu pracy w warunkach szczególnych T. K., pracującemu w takich samych warunkach jak wnioskodawca, okres zatrudnienia w (...) R. w E. na stanowiskach montera urządzeń chłodniczych, maszynisty chłodniczego, chłodziarza, elektrochłodziarza i montera – konserwatora (X U 233/10).

Sąd Apelacyjny podzielił w całości ustalenia Sądu Okręgowego oraz argumentację prawną przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Bezspornie, J. O. (1) był zatrudniony od dnia 8 października 1974 roku do dnia 31 lipca 1986 roku w Przedsiębiorstwie (...) w O. oraz od dnia 1 sierpnia 1986 roku do dnia 29 października 1996 roku w Przedsiębiorstwie (...) Spółce Akcyjnej w E..

Pierwszy z tych okresów dokumentowało świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 23 lutego 1998 roku, wystawione przez nieuprawniony organ, tj. zastępczo przez Urząd Wojewódzki w S. (k. 5 akt ZUS), z którego wynikało, że wnioskodawca był zatrudniony w (...) Centrala (...) w O. Zakład (...) w E. od dnia 8 października 1974 roku do dnia 31 lipca 1986 roku i w tym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał prace montera urządzeń chłodniczych na stanowisku montera instalacji i urządzeń chłodniczych, wymienione w wykazie A dziale X poz. 7 pkt 3 stanowiącym załącznik do zarządzenia Nr 24 Ministra – Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z dnia 15 sierpnia 1983 roku w sprawie prac wykonywanych w zakładach resortu gospodarki morskiej (Dz. Urz. Nr 3, poz. 26). Z tego świadectwa wynika również, że wnioskodawca przebywał przez 9 miesięcy na zasiłku chorobowym na przełomie roku 1984/1985 do 18 maja 1985 roku.

Z kolei drugi okres zatrudnienia został potwierdzony świadectwem wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 29 października 1996 roku (k. 6 akt ZUS), w którym pracodawca wskazał, że od dnia 1 września 1989 roku do dnia 29 października 1996 roku stale i w pełnym wymiarze czasu skarżący wykonywał prace w chłodniach składowych o temperaturze wewnętrznej poniżej 0°C polegające na dozorcze przeładunkowych chłodni wymienionych w wykazie A dział X poz. 7 pkt 11 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku (Dz. U. nr 8 poz. 43) na stanowisku mistrza magazynu dystrybucji wymienionym w wykazie B dziale 13 poz. 23 pkt 1 załącznika nr 1 do zarządzenia Nr 55 Ministra Rolnictwa i Gospodarki żywnościowej z dnia 14 lipca 1983 roku w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach. (Dz. U. MRiGŻ Nr 3, poz. 7).

ZUS nie uznał mocy dowodowej obu w/w świadectw, gdyż pierwsze z nich zostało wystawione przez nieuprawniony organ, a drugie oparte na nieobowiązującym wówczas akcie prawnym, czyli na w/w zarządzeniu nr 55. Tym samym dokumenty nie odpowiadały wymogom z §2 ust. 2 w/w rozporządzenia. Zgodnie z tym przepisem okresy pracy, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie §1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy.

W takiej sytuacji Sąd Okręgowy prawidłowo zbadał, na podstawie innych dowodów, czy istniała możliwość zaliczenia w/w okresu do wymaganego 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych. Tym samym czy wnioskodawca świadczył pracę wymienioną w wykazie A w dziale XIV pod poz. 25 załącznika do w/w rozporządzenia, tj. przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń oraz prace budowlano – montażowe i budowlano – remontowe na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, czyli prace w chłodniach składowych i przyzakładowych o temperaturze wewnętrznej poniżej 0°C stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (dział X, poz. 7 wykazu A załącznika do w/w rozporządzenia).

Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do w/w rozporządzenia. Taki pogląd wyraził także Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 1 czerwca 2010 roku (IIUK 21/10). W innym orzeczeniu z dnia 16 czerwca 2009 roku (IUK 20/09) stwierdził, że praca w warunkach szczególnych to praca, w której pracownik w sposób znaczny jest narażony na niekorzystne dla zdrowia czynniki, co wynika wprost z treści art. 32 ust. 2 w/w ustawy. Motyw przyświecający ustawodawcy w stworzeniu instytucji przewidzianej w art. 32 w/w ustawy opiera się na założeniu, że praca wykonywana w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też osoba wykonująca taką pracę ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Z kolei w wyroku z dnia 4 czerwca 2008 roku (II UK 306/07) uznał, że z przywileju przejścia na emeryturę w niższym wieku emerytalnym, przysługującego pracownikom zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, mogą korzystać wyłącznie pracownicy, którzy byli rzeczywiście zatrudnieni stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szkodliwych warunkach pracy (art. 32 w/w ustawy w zw. z §2 ust. 1 w/w rozporządzenia). Nie jest zatem dopuszczalne uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika. Od tej reguły istnieją odstępstwa, na które wskazuje orzecznictwo. Pierwsze z nich dotyczy sytuacji, kiedy inne prace stanowią integralną część (immanentną cechę) większej całości dającej się zakwalifikować pod pozycję załącznika do w/w rozporządzenia. Drugie odstępstwo dotyczy przypadków, kiedy czynności wykonywane w warunkach nienarażających na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia mają charakter incydentalny, krótkotrwały, uboczny. Taki pogląd, zaaprobowany w niniejszej sprawie, wyraził również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 kwietnia 2012 roku, II UK 233/11, LEX nr 1216852). Nie ma zatem możliwości uwzględniania do okresów pracy w szczególnych warunkach innych prac zwykle wykonywanych w ramach czasu pracy, które nie miały szkodliwego wpływu na zdrowie pracownika.

Odnosząc się do okresu zatrudnienia J. O. (1) od dnia 8 października 1974 roku do dnia 31 lipca 1986 roku w Przedsiębiorstwie (...) w O. Zakład (...) w E. należało stwierdzić, że z zeznań świadków, w tym P. A. i J. S. (k. 67) zatrudnionych wówczas wraz z wnioskodawcą oraz z akt osobowych z tego okresu (k. 12) wynikało, że wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracował w warunkach szczególnych jako maszynista chłodniczy (monter instalacji chłodniczych).

Nie miała przy tym znaczenia podnoszona w apelacji argumentacja o rozbieżnościach w zeznaniach świadków co do ilości chłodni, w których pracował wnioskodawca jak i co do rodzaju czynności, które wykonywał. Istotna była bowiem spójnie ustalona, na podstawie w/w dowodów okoliczność, że wnioskodawca pracował stale w pomieszczeniach, w których panowała ujemna temperatura jako maszynista chłodniczy. Codziennie wynosił z nich skroploną wodę (odtajnianie). Wykonywał wszystkie prace remontowe i konserwacyjne urządzeń chłodniczych, w tym wymieniał filtry, wentylatory, elementy instalacji. Usuwał bardzo częste awarie sprzętu chłodniczego. Kontrolował także stan urządzeń sprężarek w maszynowni, uzupełniał gazy i oleje w sprężarkach. Pracował w ciepłej odzieży ochronnej.

J. O. (1) zeznał, że od marca 1974 roku posiadał uprawnienia do obsługi urządzeń chłodniczych. Stąd podjął pracę jako maszynista chłodniczy lub monter urządzeń chłodniczych. Bez względu na nazwę stanowiska pracy wykonywał te same czynności, tj. obsługiwał urządzenia chłodnicze znajdujące się w komorach chłodniczych. Wykonywał odtajnianie, sprawdzał grzałki i wentylatory. Pracował wraz z T. K..

Należy podkreślić, że spójny z zeznaniami świadków i wnioskodawcy pozostaje znajdujący się w aktach osobowych zakres jego czynności (które wykonywał przez cały okres zatrudniania) na stanowiskach montera i konserwatora urządzeń i instalacji chłodniczej w Zakładzie (...) w E. (k. 28-29 akt osobowych). Wynika z niego, że do zadań skarżącego należał m.in.: montaż nowych instalacji, konserwacja i utrzymanie w pełnej sprawności technicznej instalacji maszyn i urządzeń pozostających w związku z działalnością Zakładu na odcinku gospodarki chłodniczej,

remont bieżących agregatów zgodnie z instrukcją (...) w Zakładzie i sklepach woj. (...), wykonywanie instalacji chłodniczych nowych i przeróbek w wypadku zmiany typu agregatu na inny w Zakładzie i sklepach, uzupełnianie oleju i freonu we wszystkich urządzeniach chłodniczych w Zakładzie i sklepach woj. (...), usuwanie korozji i malowanie instalacji i urządzeń chłodniczych nowych i istniejących, uszczelnianie pomieszczeń przejść instalacji, drzwi przed utratą zimna, konserwacje inne w związku z instalacją chłodniczą, systematyczny przegląd zabezpieczeń urządzeń instalacji chłodniczej przed awariami, usuwanie usterek, stosowanie środków ochrony osobistej i odzieży ochronnej.

Z materiału dowodowego sprawy zatem wynikało, że w spornym okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w O. Zakład (...) w E. wnioskodawca pracował stale i w pełnym wymiarze czasu w warunkach szczególnych. Dlatego należało zaliczyć ten okres do wymaganego stażu pracy 15 lat.

Przechodząc do rozważań w przedmiocie drugiego spornego okresu zatrudnienia wnioskodawcy od dnia 1 sierpnia 1986 roku do dnia 29 października 1996 roku w Przedsiębiorstwie (...) Spółce Akcyjnej w E., należało także przyjąć, że materiał dowodowy spójnie wykazał, iż wówczas wnioskodawca pracował stale i w pełnym wymiarze w warunkach szczególnych w chłodniach na stanowiskach: mistrza do spraw chłodnictwa, potem starszego mistrza chłodnictwa, a następnie mistrza do spraw dystrybucji (mistrz magazynu dystrybucji). Podlegali mu maszyniści chłodniczy, których prace osobiście nadzorował, a w tym świadkowie J. A. i M. K..

J. A., T. B. i M. K. pracujący wraz z wnioskodawcą w spornym okresie zeznali (k. 67), że pracował on w chłodni w magazynie dystrybucji w temperaturze: -22 do -25°C , gdzie przygotowywane były mrożonki do wysyłki do sklepów. Wnioskodawca cały czas przebywał w komorze chłodniczej i instruował pracowników jaki towar powinni układać na paletach. J. O. (1) przyjmował towar do magazynu od świadka T. B., a potem go wydawał. Współpracował również z wózkowym M. K., którego instruował co należy składać na palety. Warunki w chodni były trudne, mroźne i wietrzne z uwagi na włączone wentylatory. Pracownicy pracowali w ciepłej odzieży ochronnej.

Z zeznaniami świadków były spójne twierdzenia wnioskodawcy, z których wynikało, że od początku zatrudnienia przez trzy lata, tj. do 30 września 1989 roku był mistrzem do spraw chłodnictwa. Wówczas odpowiadał za chłodzenie w całym zakładzie. Kontrolował pracę mistrzów chłodniczych. Potem od października 1989 roku został mistrzem dystrybucji i pracował w temperaturze -26°C . Pracowała z nim w tym zakładzie również żona, zajmując się księgowością. Obowiązki wykonywał w butach filcowych, czapce i rękawiczkach.

Dowody z zeznań świadków i wnioskodawcy znajdują potwierdzenie w treści akt osobowych, w których znajduje się m.in. zakres obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności wnioskodawcy na stanowisku mistrza do spraw chłodnictwa. Do jego obowiązków wówczas należała m.in. ścisła kontrola wykonawstwa z ewentualnymi zaleceniami wynikającymi w trakcie napraw remontowych, zapewnienie pełnej sprawności techniczno – ruchowej; maszyn i urządzeń maszynowni chłodniczej, skraplaczy, instalacji chłodniczej, glikolowej i sprężarkowni powietrza, dopilnowanie prowadzenia racjonalnego mrożenia towarów, utrzymanie właściwych temperatur w komorach chłodniczych, nadzór nad prawidłowym procesem mrożenia towarów w komorach, kierowanie pracami związanymi z natychmiastowym usuwaniem awarii urządzeń.

Z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie zatem wynika, że wnioskodawca w spornych obu okresach pracował stale i w pełnym wymiarze czasu w warunkach szczególnych, wykonywał bowiem prace wskazane w dziale XIV poz. 25, tj. przy bieżącej konserwacji urządzeń chłodniczych oraz prace budowlano – montażowe i budowlano – remontowe na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, czyli prace w chłodniach składowych i przyzakładowych o temperaturze wewnętrznej poniżej 0° (wykaz A, dział X, poz. 7 załącznika do w/w rozporządzenia).

Poza tym wbrew stanowisku apelującego, Sąd Okręgowy nie dopuścił się obrazy art. 217, art. 227, art. 232 i art. 278 k.p.c. oraz art. 233 § 1 k.p.c. oddalając wniosek pełnomocnika ZUS o dopuszczenie dowodów z opinii biegłego z zakresu bhp na okoliczność ustalenia czy praca w spornych okresach była pracą wykonywaną w warunkach szczególnych.

Ocena takiej pracy wnioskodawcy jako wykonywanej w warunkach szczególnych prawidłowo została dokonana przez Sąd bez potrzeby zasięgania opinii biegłych. Istotą sprawy było bowiem stwierdzenie, czy jego obowiązki odpowiadają zakresowi prac wykonywanych w szczególnych warunkach, ujętemu w w/w załączniku A do w/w rozporządzenia. W świetle utrwalonego orzecznictwa ustalenie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy (§ 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze) - nie wymaga wiadomości specjalnych uzasadniających prowadzenie dowodu z opinii biegłego (wyrok SN z dnia 8 stycznia 2009 roku w sprawie I UK 201/08 niepublikowany; wyrok z dnia 30 marca 2000 roku II UKN 446/99 ;OSNP 2001/18/562). W tym aspekcie należało przyjąć, że Sąd Okręgowy prawidłowo ocenił sporne okresy zatrudnienia pod kątem ich zaliczenia do stażu pracy w warunkach szczególnych, nie posiłkując się opinią biegłego sądowego z zakresu bhp, a w ramach samodzielnych ustaleń.

Nie bez znaczenia dla oddalenia wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego pozostawała okoliczność, iż Sąd Okręgowy w niniejszym postępowaniu przeprowadził dowód z akt innej sprawy o sygn. XU 233/10, w której uzyskał prawo do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach T. K., z którym pracował w Centrali Rybnej w E. J. O. (1) (wykonując te same czynności). W sprawie XU 233/10 został dopuszczony dowód z opinii biegłego z zakresu BHP, który stwierdził, że praca na stanowiskach: montera urządzeń chłodniczych, maszynisty chłodniczego, chłodziarza, elektrochłodziarza i montera – konserwatora instalacji urządzeń chłodniczych, czyli na takich, na których pracował T. K. (jak również J. O. (1)) dotyczyła tylko prac wykonywanych przez wnioskodawcę w chłodni składowej przyzakładowej Centrali Rybnej w E., gdzie panowała temperatura poniżej 0°C. Stąd była to praca wymieniona pod wyżej cytowanymi pozycjami: 25 w dziale XIV oraz 7 w dziale X wykazu A załącznika do w/w rozporządzenia. Biegły sądowy zaś doprecyzował, że była to praca wymieniona w dziale X (przemysł rolno – spożywczy) pod poz. 7 (prace w chłodniach składowych i przyzakładowych o temperaturze poniżej 0°C) w pkt 1 (maszynista chłodniczy) i w pkt 3 (monter urządzeń chłodniczych) oraz wymieniona w dziale XIV pod poz. 25 (bieżąca konserwacja agregatów i urządzeń na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie) i pod poz. 1 (stanowiska pracy, na których prace wykonywane są stale i bezpośrednio przy stanowiskach pracy wymienionych w wykazie) branżowego wykazu stanowisk pracy w szczególnych warunkach stanowiącym załącznik nr 1 do zarządzenia nr 24 Ministra – Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z dnia 15 sierpnia 1983r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu gospodarki.

Sąd pierwszej instancji nie dopuścił się również zarzutu nierozpoznania istoty sprawy. Należy podkreślić, że pojęcie "istoty sprawy", w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c., dotyczy jej aspektu materialnego i zachodzi ono wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu nie odnosi się do tego co było przedmiotem sprawy, a więc gdy sąd zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania lub też zarzutów merytorycznych strony i w swym rozstrzygnięciu nie odniósł się do tego, co jest rzeczywistym przedmiotem sporu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2002 roku, IV CKN 1298/00, LEX nr 80271). Zarzut apelacji nierozpoznania istoty sprawy nie koncentruje się na tych kwestiach. Bazuje jedynie na stwierdzeniu niedokonania przez Sąd pierwszej instancji precyzyjnych ustaleń faktycznych i dokładnej oceny materiału dowodowego. Stąd nie może zostać uwzględniony.

Wbrew stwierdzeniom apelującego, Sąd Okręgowy dokonał wystarczających ustaleń faktycznych w przedmiocie spornego okresu zatrudnienia wnioskodawcy w latach 1977 – 1996, w tym miał na uwadze jego zatrudnienie na stanowisku palacza C.O. w sezonie grzewczym 1994 - 1995.

Z uwagi na powyższe należało doliczyć do stażu ubezpieczeniowego wnioskodawcy pracy w warunkach szczególnych okresy zatrudnienia od dnia 8 października 1974 roku do dnia 31 lipca 1986 roku w Przedsiębiorstwie (...) w O. (z wyłączeniem okresu pobierania zasiłku chorobowego) oraz od dnia 1 sierpnia 1986 roku do dnia 29 października 1996 roku w Przedsiębiorstwie (...) Spółce Akcyjnej w E.. Zaliczeniu do tego stażu podlegał również okres od dnia 3 lipca 1997r. do dnia 31 grudnia 1998r. w (...) w E.. Jak wynika bowiem z zeznań wnioskodawcy oraz ze świadectwa pracy wystawionego przez pracodawcę dnia 25 czerwca 1999 r. (k. 84 akt ZUS) był on wówczas zatrudniony w pełnym

wymiarze czasu w warunkach szczególnych w chłodniach składowych i przyzakładowych o temperaturze poniżej 0 C jako maszynista chłodniczy, tj. na stanowisku wymienionym w pod poz. 7 dział X wykazu A, załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

Zsumowanie powyższych okresów wskazuje na realizację przez wnioskodawcę przesłanki wymaganych 15 lat. Stąd, jak słusznie przyjął Sąd Okręgowy, należało przyznać mu prawo do emerytury, na mocy art. 184 ust.1 w/w ustawy oraz na podstawie § 4 w/w rozporządzenia.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w sentencji, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.